

„UIT HET BUITENLAND”

DE WAARDERING VAN GOEDERENVOORRADEN EN ONDERHANDEN WERK IN DE JAARREKENING

door Drs. K. Kruisbrink

In november 1960 werd door het "Institute of chartered accountants in England and Wales" de 22e "Recommendation on accounting principles" gepubliceerd, gewijd aan het vraagstuk van de waardering van voorraden ¹⁾).

Deze aanbeveling verving de uit 1945 daterende aanbeveling no. 10, die zich met hetzelfde onderwerp bezighield.

In Engelse accountantskringen wordt de recente publicatie belangrijk geacht, aangezien daarin aanwijzingen zijn vervat, die kunnen leiden tot een verbetering van de financiële verslaggeving en dientengevolge ook van invloed zullen blijken op de taak van de accountant.

In een redactioneel commentaar in „Accountancy” wordt opgemerkt, dat waar een uitspraak van het Engelse instituut niet zonder reden wordt gedaan er alle aanleiding is te stellen, dat er bepaald behoefte bestaat aan een verbetering van de jaarverslaggeving.

Na vrij uitvoerige overwegingen bevat de eigenlijke aanbeveling een negental stellingen, waarvan de eerste er nadrukkelijk op wijst, dat er geen rechtvaardiging voor is om voorraden niet in de balans op te nemen, noch om voorraden hoger of lager te waarderen dan in overeenstemming is met de (latergenoemde) aanbevelen waarderingsregelen.

Er kan niet genoeg de nadruk op worden gelegd, aldus één der toelichtende opmerkingen, dat elke goederenvoorraad bij de balanswaardering in aanmerking moet worden genomen, waar ook gelegen en van welke aard ook.

In de recente 22e aanbeveling wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan een drietal waarderingsgrondslagen, t.w.

- a. Historische kosten ("cost")
- b. Netto-opbrengstwaarde (net realizable value)
- c. Vervangingskosten (replacement price)

Sub a

Tot de historische kosten van een voorraad worden gerekend de directe uitgaven bij de inkoop of produktie van de betreffende goederen gedaan, alsmede een deel van de indirecte kosten.

De onderhavige "recommendation" onderzoekt uitvoeriger dan haar voorganger welk deel van deze indirecte kosten bij de voorraadwaardering in aanmerking moet worden genomen.

Daartoe worden de "overheads" ingedeeld in vier categorieën: de indirecte kosten van produktie, administratie en verkoop, alsmede de financieringskosten, waarbij ten aanzien van elk een vast en een variabel deel wordt onderscheiden.

¹⁾ Zie "The Accountant" van 19 november '60, blz. 633 en 638-644, alsook "Accountancy" van november '60 blz. 626 en 633-638.

De verkoop- en financieringskosten kunnen bij de voorraadwaardering buiten beschouwing worden gelaten; de grootste moeilijkheden worden gezien in het vaststellen van het deel van de overige indirecte kosten, dat wel bij de voorraadwaardering in aanmerking dient te worden genomen.

Enkele factoren die in dit verband van belang kunnen zijn passeren de revue, bijvoorbeeld: treden in de afzet grote schommelingen op, dan is het ongewenst een groot deel van de indirecte kosten te activeren; een principiële oplossing voor dit vraagstuk wordt echter niet gegeven.

Vervolgens wordt een analyse gegeven van de methoden van toerekening van de kosten aan de eenheden produkt: unit cost, fifo, standard cost en average cost, welke beschouwing weinig afwijkt van de vorige publikatie over dit onderwerp.

Sub b

De waarde van de voorraad berekend op basis van de historische kosten dient vervolgens te worden getoetst aan de netto-opbrengstwaarde. Deze laatste stelt voor het bedrag, dat de voorraad bij normale verkoop zal kunnen opbrengen, één en ander geraamd op basis van de gegevens zoals die per balansdatum ter beschikking staan en met inachtneming van de kosten, die nog aan de verkoop en aflevering verbonden zullen zijn.

Zou de aldus berekende netto-opbrengstwaarde lager zijn dan de historische kosten, dan wordt het als „goed koopmansgebruik” beschouwd per saldo de voorraad te waarderen naar de netto-opbrengstwaarde.

Sub c

Tenslotte wordt aandacht geschonken aan de omstandigheid, waaronder het rationeel wordt geacht rekening te houden met de vervangingskosten en wel in het geval deze lager zijn dan de historische kosten.

Met de “replacement price” wordt in dit verband bedoeld: het geschatte bedrag, waartegen bij normale gang van zaken de voorraad óp of kort voor de balansdatum zou kunnen worden vervangen.

In een industrieel bedrijf zijn dit de vervangingskosten van de grondstoffen vermeerderd met de overige kosten, die bij de voorraadwaardering in aanmerking plegen te worden genomen, getaxeerd naar de toestand op de balansdatum.

Er wordt een drietal overwegingen genoemd, op grond waarvan waardering naar vervangingskosten doelmatig wordt geacht:

- indien de omzetsnelheid gering is en er derhalve onvoldoende zekerheid is omtrent de betrouwbaarheid van de geraamde netto-opbrengstwaarde.
- indien de verkoopprijzen worden gerelateerd aan de vervangingskosten, omdat het onjuist zou zijn in een periode van dalende produktiekosten het onvermijdelijke verlies op voorraden niet reeds in diezelfde periode ten laste van het resultaat te brengen.
- indien door een ondoeltreffende inkooppolitiek de oorspronkelijke aankoop-prijzen hoger zijn dan de vervangingskosten.

De conclusie waartoe deze “recommendation” voert, is dat in de meeste ondernemingen een waardering tegen de laagste van historische kosten, netto-opbrengstwaarde en vervangingskosten aan te bevelen is.

Deze vergelijking wordt mogelijk geacht per artikel, per groep van artikelen die „soortgelijk en soortverwant” zijn ofwel voor de voorraad in zijn geheel.

Voorts wordt geadviseerd in de toelichting op de jaarrekening het toegepaste waarderingssysteem duidelijk en beknopt aan te geven. Normaliter zal dit dus zijn: "at cost", "at the lower of cost and net realizable value" of "at the lowest of cost, net realizable value and replacement price".

De formulering „waardering tegen marktwaarde", wordt niet langer aanvaardbaar geacht, aangezien deze aanduiding in het onzekere laat of de opbrengstwaarde of de vervangingskosten wordt bedoeld.

Als men de gehele "recommendation", waarvan in het voorgaande alleen de hoofdpunten zijn weergegeven, overziet, dan komen de volgende overwegingen naar voren.

De analyse van het waarde- en kostenvraagstuk komt nog steeds niet uit boven een casuïstische en weinig wetenschappelijke behandeling van de betreffende verschijnselen.

Weliswaar wordt in vergelijking met de vorige aanbeveling meer plaats ingeruimd voor de waardering naar vervangingskosten, doch dit is niet het resultaat van een principiële analyse van het vervangingswaardebegrip.

De belangstelling voor de vervangingskosten komt eerder voort uit de behoefte aan verfijning van het minimum waarderingsprincipe.

Hoewel er in dit opzicht dus geen reden tot juichen is, zal de toepassing van het gehele recept: waardering naar de laagste van historische kosten, vervangingskosten en netto-opbrengstwaarde van alle voorraden, in tal van gevallen tot een aanvaardbare balanswaardering kunnen leiden.

Alleen indien de uitgaafprijzen de laagste van de drie vormen, zijn zij bepalend en schuilt er in de balans een onderwaardering van de voorraden.

Zou men zich in Engeland aan deze aanbeveling gaan houden, dan kan dit zeker leiden tot de gewenste verbetering in de jaarverslaggeving. Een jaarverslaggeving, die op dit punt méér verantwoord zal zijn, dan in menig Nederlands jaarverslag waar de minimum-voorschriften van het Wetboek van Koophandel nog als maatgevend worden beschouwd en de waardering op één gulden nog vaak als een toonbeeld van solide waardering wordt gezien.